

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO
TEISĖS IR TEISĖTVARKOS KOMITETO**

**2016 M. I (RUDENS) SESIJOS VEIKLOS
ATASKAITA**

2016-11-14 – 2017-03-09

I. BENDROJI INFORMACIJA

1. Įstatymų ir kitų teisės aktų projektų svarstymas		
1.1	Seimo pavedimai komitetui, viso	42
	iš jų: kaip pagrindiniam komitetui 16	20
	iš jų 4 dėl atitikimų Konstitucijai	
	kaip papildomam komitetui 22	22
	iš jų 0 dėl Konstitucinio Teismo nutarimų	
1.2	Svarstyta labai aktualių ir aktualių pasiūlymų priimti ES teisės aktus, pateikta išvadų dėl subsidarumo ir proporcingumo	5
1.3.	Komiteto sprendimu ir/ar Seimo valdybos sprendimu sudarytos darbo grupės teisės aktų projektams rengti	1
2. Posėdžiai ir klausymai		
2.1	Komiteto posėdžiai, viso	13
	iš jų: bendri su kitais komitetais	
	uždari	0
	išvažiuojamieji	0
2.2	Klausymai	10
3. Parlamentinė kontrolė		
3.1	Svarstyta parlamentinės kontrolės klausimų	47
4. Pareiškimų ir raštų nagrinėjimas		
4.1	Gauta pareiškimų, raštų ir kitų dokumentų (<i>pagal PVKIS duomenis komitete</i>)	411
4.2	Parengta atsakymų ir raštų (<i>pagal PVKIS duomenis komitete</i>)	229
5. Renginiai		
5.1	Surengta konferencijų, seminarų, diskusijų, parodų ir kitų renginių	0
6. Tarptautiniai ryšiai		
6.1	Surengta vizitų	0
6.2	Priimta delegacijų	2

II. AKTUALIAUSI ATLIKTI DARBAI

1. PRIIMTI SVARBIAUSI TEISĖS AKTAI

1.1. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 609 ir 616 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIII-108. Įstatymo nuostatomis yra tobulinamas administracinio nusižengimo bylos nagrinėjimo ne teismo tvarka reglamentavimas. Atsisakoma imperatyvių procedūrų, formalaus pobūdžio mechanizmų. Įstatyme nustatoma bylą nagrinėjančio pareigūno diskrecija įvertinant būtinybę prašyti administracinės atsakomybės traukiamo asmens ar nukentėjusiojo paaiškinimų, taip pat reikalavimo dėl žodinio bylos nagrinėjimo užfiksavimo alternatyva leis efektyviai ir racionaliai naudoti administracinių nusižengimų bylas nagrinėjančių subjektų resursus, sudarys prielaidas operatyviam reagavimui į padarytus administracinius nusižengimus.

1.2. Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo Nr. VIII-2043 10, 20 ir 27¹ straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIII-106. Įstatymas pakeistas siekiant suderinti Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymą su Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksu, įsigaliosiančiu 2017 m. sausio 1 d.

1.3. Įgyvendinant Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimą byloje C-61/12, priimtas Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo Nr. VIII-2043 10, 25, 27 ir 28 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIII-107. Priimtais pakeitimais nuspręsta nuo 2018 m. leisti registruoti ir naudoti dešiniavares transporto priemonės, jei jos turės pagal nustatytus reikalavimus numatytoje vietoje įrengtą netiesioginio matymo įrangą, skirtą vairuotojo priekiniam matomumui pagerinti, – periskopinius priekinio vaizdo veidrodžius, taip pat kamerą su monitoriumi, kurie galės filmuoti ir rodyti eismą šviesiuoju ir tamsiuoju paros metu ir kai blogas matomumas. Šios transporto priemonės taip pat privalės turėti šias eismo saugumą užtikrinančias priemones: eismui dešiniąja kelio puse pritaikytus šviesos prietaisus ir šoninius galinio vaizdo veidrodžius. Keleivius vežančių autobusų bent vienos keleiviams laipinti skirtos durys privalės būti dešinėje pusėje. Pradedantiesiems vairuotojams bus draudžiama vairuoti motorines transporto priemones, kurios pritaikytos eismui kairiąja kelio puse ir (ar) turi vairą dešinėje pusėje.

1.4. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 145 straipsnio pakeitimo įstatymas Nr. XIII-67. Įstatymo nuostatomis yra patobulintas teisinis reguliavimas nustatant, kad nuteistieji, atliekantys šio Kodekso 142 straipsnio 1 dalies 4 punkte nurodytą nuobaudą, kamerų tipo patalpose laikomi po vieną, jeigu tam yra galimybės, o jeigu nėra tokios galimybės – po du. Priimti

įstatymo pakeitimai nepaneigia bendros taisyklės - laikyti šia nuobauda nubaustus nuteistuosius po vieną, bet, esant atskiriems atvejams, ši norma galės būti taikoma lanksčiau.

1.5. Siekiant didesnio advokatų konkurencingumo, kaitumo ir efektyvesnio naujų advokatų įtraukimo į nuolat teikti antrinę teisinę pagalbą teikiančių advokatų ratą, Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo Nr. VIII-1591 9, 17, 18, 21 ir 25 straipsnių pakeitimo įstatymu Nr. XIII-164 patobulintas teisinis reguliavimas, susijęs su advokatų, teikiančių antrinę teisinę pagalbą, veiklos sąlygomis. Taip pat supaprastinta advokatų, kurie pareiškėjų pasirinkimu, teikia antrinę teisinę pagalbą konkrečiose bylose, paskyrimo, sutarčių su jais sudarymo tvarka ir advokatų pakeitimo tvarka. Kartu priimtas jį lydintysis Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 51 ir 106 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIII-165.

2. PARLAMENTINĖS KONTROLĖS DARBAI

2.1. 2016 m. gruodžio 21 d. vyko Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto išvažiuojamasis posėdis Policijos departamente prie Vidaus reikalų ministerijos, kurio metu aptartas vykdomas veiklos optimizavimas policijoje.

Policijos generalinis komisaras L. Pervanas pažymėjo, kad atsižvelgiant į visuomenės poreikius ir esamą policijos finansavimą, pokyčiai policijoje yra būtini, kurių tikslas – didinti patruliuojančių pareigūnų skaičių viešose vietose, greitas reagavimas į įvykius, skubi pagalba nukentėjusiems. Policijos vadovai nurodė, kad siekiant padidinti gatvėse patruliuojančių pareigūnų kiekį, yra jungiami viešosios ir kriminalinės policijos skyriai, kad pareigūnai galėtų atlikti daugiau funkcijų ir skubiai reaguoti į įvykius, taip pat daugiau lėšų bus skiriama pareigūnų fiziniam ir psichologiniam pasirengimui, kvalifikacijos kėlimui, trūkstumų darbo priemonių įsigijimui.

Policijos generalinis komisaras pabrėžė, kad pasirengimas vykdomiems pokyčiams vyko nuosekliai, buvo suorganizuoti 8 darbo grupės posėdžiai, vyko konsultacijos su apskričių vyriausiais policijos komisariatų pareigūnais, taip pat nurodė, kad darbo grupės posėdžiuose dalyvavo ir pareigūnų profesinių sąjungų atstovai.

Policijos departamento atstovai Komiteto nariams pateikė statistinius duomenis apie realius vykdomo veiklos optimizavimo teigiamus rezultatus, t. y. 2016 m. ženkliai sumažėjo sunkių ir labai sunkių nusikaltimų skaičius, apibendrinus kelerių metų statistiką, padaryta išvada, kad pareigūnų kaita policijos institucijose yra mažesnė nei prieš tai buvusiais metais, pagerėjo nusikalstamų veikų ištyrimas, nors prieš pradedant policijos veiklos optimizavimą buvo baiminamasi dėl galimo nusikalstamų veikų ištyrimo rezultato suprastėjimo.

Policijos generalinis komisaras nurodė, kad 2017 metais prioritetu laiko darbo užmokesčio pareigūnams didinimą ir pareigūnų aprūpinimo darbo priemonėmis gerinimą. Komiteto nariai palankiai įvertino vykdomo veiklos optimizavimo policijoje eigą.

2.2. 2017 m. sausio 11 d. Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas surengė išvažiuojamąjį posėdį į Generalinę prokuratūrą. Posėdžio tikslas buvo aptarti bendradarbiavimo kryptis su Generaline prokuratūra, pasidalinti mintimis apie išylančias problemas šioje institucijoje, išklausti gaires dėl galimų prokuratūros prioritetinių veiklos krypčių 2017-2020 metais.

Komitetas su Generalinės prokuratūros vadovybe Seimo pavasario sesijoje planuoja detaliau aptarti prioritetines veiklos kryptis, išklausydamas Lietuvos prokuratūros 2016 m. veiklos ataskaitą.

2.3. 2017 m. sausio 12 d. Valstybės kontrolės auditoriai Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto nariams pristatė valstybinio audito ataskaitą „Programos „Bausmių sistema“ įgyvendinimas“.

Valstybės auditoriai konstatavo, kad įkalinimo vietų modernizavimas vykdomas per lėtai. Programos vykdymą išanalizavę valstybės auditoriai nustatė, kad šios sistemos kūrimui labiausiai trukdo užsitęsęs laisvės atėmimo vietų modernizavimas ir nepakankamai kryptingas požiūris į investicijų planavimą. Auditoriai pažymėjo, kad modernizavimo procesas vyksta ilgiau nei 10 metų, tačiau esminių rezultatų nėra pasiekta. Vyriausybės 2004 m. patvirtinta laisvės atėmimo vietų modernizavimo programa iki šiol jau buvo keičiama 3 kartus ir kaskart, nė vienos programos nespėjus pilnai įgyvendinti, buvo keičiami objektai, jiems modernizuoti reikalingos lėšos ir terminai.

Auditorių nuomone, modernizavimo programą įgyvendinantys Teisingumo ministerija ir Kalėjimų departamentas jai skiria nepakankamai dėmesio – nesudarė programos įgyvendinimo plano, nenumatė projektų įgyvendinimo apimčių ir siektinų tarpinių programos įgyvendinimo rezultatų. Teisingumo ministerijos atstovai pažymėjo, kad pagrindinė kliūtis įgyvendinant Laisvės vietų modernizavimo programą – ribotos valstybės biudžeto finansinės galimybės. Esama laisvės vietų įstaigų infrastruktūra yra labai sena, neatitinkanti šiuolaikinių statybos techninių reglamentų, todėl šios infrastruktūros kompleksinis atnaujinimas reikalauja didelių investicijų. Anksčiau laisvės atėmimo vietų modernizavimą planuota įgyvendinti iki 2017 metų, tačiau planas liko neįgyvendintas dėl lėšų stokos, todėl Vyriausybė patvirtino 2014 m. naują Laisvės atėmimo vietų modernizavimo programą, kurioje atsižvelgiant į realias valstybės finansines galimybes, modernizuoti laisvės atėmimo įstaigas numatyta iki 2022m.

Valstybės kontrolė Teisingumo ministerijai ir Kalėjimų departamentui pateikė rekomendacijas, kurias įgyvendinus nustatyti trūkumai turėtų būti pašalinti. Rekomendacijas

įgyvendinti numatyta iki 2017 m. pabaigos. Komitetas planuoja tęsti parlamentinę kontrolę dėl Laisvės vietų modernizavimo programos bei auditorių rekomendacijų įgyvendinimo.

2.4. 2017 m. sausio 12 d. Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas posėdyje išklauė Valstybės kontrolės atstovės pristatytą valstybinio audito ataskaitą „Valstybės biudžeto lėšų apsauga, įstatymų nustatytais atvejais atlyginus kitų asmenų padarytą žalą“ bei svarstė, kodėl valstybės regresio teisė įgyvendinama neefektyviai.

Atsižvelgiant į tarptautinius įsipareigojimus ir siekiant apsaugoti žalą patyrusių asmenų interesus, tam tikrais įstatymuose nustatytais atvejais valstybė yra įsipareigojusi atlyginti kitų asmenų padarytą žalą. Tais atvejais valstybė įgyja teisę reikalauti iš už žalą atsakingų asmenų gražinti tai, kas už juos valstybės sumokėta. Įgyvendinant regresio teisę valstybei atstovauja Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, Vaikų išlaikymo fondo administracija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, statutinės įstaigos ir valstybės institucijos, dėl kurių neteisėtų veiksmų (aktų) atsirado žala.

Komiteto posėdžio metu ypatingas dėmesys buvo atkreiptas į valstybinio audito rezultatus rodančius, kad 2013–2015 metais valstybė už kitų asmenų padarytą žalą išmokėjo beveik 51 mln. Eur. Tuo tarpu valstybei atstovaujančios valstybės institucijos regresio tvarka išieškojo iš už žalą atsakingų asmenų tik 1,6 mln. Eur. Pažymėta, kad vaikams išlaikyti išmokėtų išmokų įsiskolinimas valstybei 2015 metų pabaigoje buvo 108 mln. Eur, o kitos valstybės institucijos net nevertino, kokios tikėtinos atgauti sumos, todėl apskritai nežinoma, koks yra realus įsiskolinimas.

Valstybinio audito ataskaitoje konstatuota, kad nepertvarkius regresio teisės įgyvendinimo, mažėja tikimybė, kad valstybė atgaus įsisenėjusias skolas, o ateityje įsiskolinimas gali dar didėti.

Vieningai pritardami, kad susidariusi situacija yra ydinga, komiteto nariai taip pat kėlė klausimus, kodėl galiojantis teisinis reguliavimas yra neefektyvus ir ar tai, kad atitinkami subjektai nevykdo galiojančių teisės aktų reikalavimų, yra pakankama priežastis keisti galiojantį teisinį reguliavimą.

Teisingumo ministerijos ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovai informavo Komiteto narius, kokių priemonių imtasi rekomendacijoms pagal valstybinio audito ataskaitą įgyvendinti.

Komitetas nutarė po trijų mėnesių klausimą svarstyti dar kartą ir įvertinti Valstybės kontrolės rekomendacijų įgyvendinimą bei kitą pasiektą pažangą sprendžiant valstybinio audito ataskaitoje nurodytas ir komiteto posėdžio metu iškeltas problemas.

2.5. 2017 m. sausio 24 d. Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto pirmininkas Julius Sabatauskas susitiko su valstybės kontrolieriumi Arūnu Dulkiu. Susitikimo metu aptartos Seimo

Teisės ir teisėtvarkos komiteto ir Valstybės kontrolės bendradarbiavimo kryptys, gairės ir prioritetai, apžvelgti atliekami ir planuojami atlikti sisteminiai auditai, susiję su Komiteto veiklos sritimis bei Valstybės kontrolės rekomendacijų įgyvendinimo teisingumo srityje kontrolės klausimai.

Susitikimo dalyviai taip pat pasidalino įžvalgomis dėl šiais metais Valstybės kontrolės atliekamo audito „Teisėkūros procesas“. Audito metu planuojama vertinti, ar tinkamai organizuojamas teisėkūros procesas, kaip įgyvendinamos numatytos priemonės reglamentavimo kokybei gerinti ir kaip vertinamas jų įgyvendinimo rezultatas. Kaip žinoma, Lietuva iš kitų Europos valstybių išsiskiria dideliu priimamų teisės aktų skaičiumi. Siekiant gerinti teisės aktų kokybę, teisėkūros procesas turi būti pagrįstas analize, konsultacijomis su visuomene, kokybišku teisinio reguliavimo poreikio pagrindimu.

2.6. 2017 m. vasario 10 d. reaguojant į pastarųjų dienų įvykius Teisės ir teisėtvarkos komiteto posėdyje įvyko parlamentinės kontrolės klausimo svarstymas, kurio metu buvo nagrinėjamos priežastys, kodėl neužtikrinama nepilnamečių apsauga nuo smurtaujančių asmenų artimoje aplinkoje. Posėdyje taip pat dalyvavo generalinis prokuroras Evaldas Pašilis, generalinio prokuroro pavaduotojas Žydrūnas Radišauskas, policijos generalinio komisaro pavaduotojas Edvardas Šileris, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos atsakingi atstovai.

Posėdžio metu aptartos vaikų paėmimo iš nesaugios aplinkos organizavimo, vaiko teisių apsaugos skyrių specialistų ir psichologų dalyvavimo nepilnamečių ikiteisminiame tyrime apklausose užtikrinimo problemos, taip pat kalbėta apie neseniai Kėdainiuose įvykusio ir tragedija pasibaigusio įvykio priežastis, dėl kurių vaiko teisių apsaugos tarnyba, policija, prokuratūra neužtikrina mažamečio apsaugos.

Išklausius atsakingų institucijų atstovų, Seimo komiteto posėdyje konstatuota, kad nors ir vadovaujantis galiojančiomis Baudžiamojo proceso kodekso 186 straipsnio „Nepilnamečio liudytojo ir nukentėjusiojo apklausa“ 5 dalies nuostatomis („<...>Proceso dalyvių prašymu arba ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro ar ikiteisminio tyrimo teisėjo iniciatyva į nepilnamečio liudytojo ar nepilnamečio nukentėjusiojo apklausą privalo būti kviečiamas valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovas arba psichologas, kurie padeda apklausti nepilnamečį, atsižvelgdami į jo socialinę ir psichologinę brandą“) valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atstovas arba psichologas privalo dalyvauti ikiteisminio tyrimo apklausose, tačiau šiuo metu valstybė neužtikrina psichologų dalyvavimo apklausiant nepilnamečius ikiteisminiame tyrime, nes trūksta tinkamai parengtų specialistų, reikalingų ikiteisminio tyrimo pareigūnams atlikti kokybišką ir nepilnamečių

interesų nepažeidžiantį ikiteisminį tyrimą. Posėdyje akcentuota, kad trūksta bendradarbiavimo tarp kompetentingų institucijų, vykdančių greitąjį reagavimą į smurto prieš nepilnamečius atvejus, kai paimant vaikus iš nesaugios aplinkos, pažeidžiami galiojantys teisės aktai.

Generalinis prokuroras informavo Komiteto narius, kad prokuratūra inicijavo visų 2016 m. ikiteisminių tyrimų, susijusių su nepilnamečių patirtu smurtu, nutraukimo pagrįstumą, taip pat atnaujino 2016 m. lapkričio mėn. nutrauktą ikiteisminį tyrimą dėl smurto prieš mažametį berniuką (Kėdainių atvejo).

2.7. 2017 m. kovo 9 d. Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas) organizavo posėdį, skirtą *Europos žmogaus teisių teismo (toliau – EŽTT) sprendimams prieš Lietuvos Respubliką, jų vykdymo problematikai ir kitiems susijusiems klausimams aptarti.*

Posėdžio metu savo veiklą pristatė Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovė EŽTT Karolina Bubnytė, buvo analizuojami naujausi EŽTT priimti sprendimai bylose prieš Lietuvą ir naujai perduotos bylos. Posėdžio metu taip pat buvo aptariamoms problemoms, susijusios su įkalinimo sąlygomis, tame tarpe ir įkalinimo iki gyvos galvos. Pažymėtina, kad Komitetas tokius parlamentinės kontrolės posėdžius rengia periodiškai.

3. PAREIŠKIMŲ IR RAŠTŲ NAGRINĖJIMAS

Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas išnagrinėjo valstybės institucijų, visuomeninių organizacijų raštus bei piliečių laiškus įvairiais klausimais, tačiau daugiausiai buvo kreiptasi šiais klausimais:

1) prašoma informuoti apie priimtus įstatymus; teikiama siūlymai keisti įstatymus ar kitus teisės aktus bei prašoma pateikti galiojančių teisės aktų išaiškinimus;

2) skundžiamasi teismų priimtais sprendimais; keliamos teismų sprendimų vykdymo problemos; prašoma spręsti teisėjų atsakomybės klausimus; dėstomi probleminiai klausimai dėl situacijos Lietuvos teismų ekspertizų centruose;

3) skundžiamasi Generalinės prokuratūros, apygardų prokuratūrų prokurorų procesiniais veiksmais, keliamas žemesnės grandies prokurorų darbo kontrolės trūkumo klausimas; atkreipiamas dėmesys į galimai netinkamą prokuratūros veiklos organizavimą;

4) skundžiamasi valstybės pareigūnų, policijos pareigūnų, pataisos įstaigų administracijos veiksmais prieš nuteistuosius; skundžiamasi blogomis nuteistųjų laikymo sąlygomis bausmės atlikimo vietose; teiraujamasi dėl nuteistiesiems skirtų valstybinių išmokų dydžių; dėl

nuteistųjų lygtinio paleidimo tvarkos bei paleidimo galimybės asmenims, nuteistiems iki gyvos galvos.

4. TARPTAUTINIAI RYŠIAI

4.1. 2017 m. sausio 24 d. Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto pirmininkas Julius Sabatauskas susitiko su Europos Komisijos atstovybės Lietuvoje vadovu Arnoldu Pranckevičiumi.

Susitikimo metu buvo aptariamas glaudesnis bendradarbiavimas su Europos Komisijos atstovybe Lietuvoje ir diskutuota Europos Sąjungos ir Lietuvos aktualijų temomis.

Europos Komisijos atstovybės Lietuvoje vadovas pažymėjo Europos Komisijos siekį kuo glaudžiau bendradarbiauti su nacionaliniais parlamentais. Komiteto pirmininkas informavo Europos Komisijos atstovybės Lietuvoje vadovą apie komiteto veiklą svarstant įvairias Europos Komisijos siūlomas iniciatyvas, atitikties subsidiarumo principui svarstymo procedūras, atkreipė dėmesį į problemas, su kuriomis kartais susiduriama siekiant įgyvendinti tam tikras direktyvas. Susitikimo metu taip pat buvo diskutuota apie Seime svarstomus arba planuojamus svarstyti aktuales naujausius teisės aktų projektus (taip pat ir svarbias ankstesnes iniciatyvas), ypač tuos, kurie yra itin svarbūs visai visuomenei arba susiję su tam tikrais Lietuvos tarptautiniais įsipareigojimais.

4.2. 2017 m. vasario 23 d. Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto pirmininkas Julius Sabatauskas, komiteto pirmininko pavaduotojas Stasys Šedbaras ir komiteto nariai Rimantė Šalaševičiūtė ir Rimas Andrikis susitiko su Europos Tarybos patariamąsios institucijos konstitucionalizmo klausimais – Europos komisijos „Demokratija per teisę“ (Venecijos komisija) delegacija, vadovaujama šios komisijos pirmininko Džianiu Bukikiju (Gianni Buquicchio), taip pat Konstitucinio Teismo pirmininku Dainiumi Žalimu ir kitais šio teismo atstovais.

Venecijos komisijos pirmininkas Džianis Bukikijas (Gianni Buquicchio), pristatydamas šios komisijos kūrimosi raidą, pažymėjo, kad komisija, kuri buvo įkurta 1990 metais, šiuo metu vienija 61 valstybes: 47 Europos Tarybos nares ir 14 šiai organizacijai nepriklausančių valstybių. Venecijos komisija veikia kaip Europos Tarybos patariamoji institucija konstitucinės teisės klausimais ir teikia rekomendacijas Europos Tarybos valstybėms narėms, siekiančioms suderinti savo teisę ir institucijų veiklą su Europos standartais ir tarptautine patirtimi demokratijos, žmogaus teisių ir teisės viršenybės srityse.

Venecijos komisijos pirmininkas pažymėjo, kad komisija itin didelį dėmesį skiria bendradarbiavimui su valstybių narių konstituciniais teismais, kurie, kaip jis pažymėjo, „yra

pagrindinis teisės viršenybės ir žmogaus teisių apsaugos garantas“. Labai glaudžiai yra bendradarbiaujama ir su Lietuvos Respublikos Konstituciniu Teismu. Pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas turi galimybę dalytis patirtimi Venecijos forume – per Venecijos komisiją kitų valstybių konstitucinės justicijos institucijų atstovams teikti klausimus, svarbius sprendžiant konkrečias konstitucinės justicijos bylas, o taip pat teikti atsakymus į jų paklausimus.

Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto pirmininkas J. Sabatauskas svečius supažindino su komiteto veiklos ypatumais, atkreipdamas dėmesį į keletą itin svarbių komiteto veiklos sričių. Visų pirma jis pristatė komiteto funkcijas atliekant preliminarų projektų atitikimo Konstitucijai vertinimą. Buvo pažymėta, kad jei Seimo kanceliarijos Teisės departamentas pateikia išvadą, kad projektas prieštarauja Lietuvos Konstitucijai, Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas svarsto šį klausimą. Teisės ir teisėtvarkos komitetui padarius išvadą, kad projektas prieštarauja Konstitucijai, tokia komiteto išvada yra svarstoma Seime ir ji atmesta gali būti tik kvalifikuota, t.y. visų Seimo narių balsų, dauguma.

Taip pat komiteto pirmininkas papasakojo apie komiteto veiklą svarstant klausimus dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimų ir Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimų įgyvendinimo.

Susitikimo metu itin didelis dėmesys buvo skirtas individualaus konstitucinio skundo institutui aptarti. Venecijos komisijos pirmininkas D. Bukikijas pažymėjo, kad šis institutas yra itin svarbus dėl dviejų pagrindinių priežasčių, t.y. dėl geresnės žmogaus teisių apsaugos ir galimybės kai kurias bylas išspręsti nacionaliniame teisme nesikreipiant į Europos Žmogaus Teisių Teismą. Julius Sabatauskas svečiams papasakojo apie tai, kad Lietuvoje jau daugiau nei dešimtmetis diskutuojama dėl poreikio įtvirtinti individualaus konstitucinio skundo institutą. Šios diskusijos ypač suintensyvėjo, kai 2005 m. Seimo narių grupė įregistravo atitinkamą Konstitucijos pataisų projektą. Atsižvelgiant į tai, kad projektas susilaukė nemažai pastabų ir pasiūlymų 2006 m. buvo sudaryta darbo grupė individualaus konstitucinio skundo instituto įtvirtinimo koncepcijai ir su tuo susijusių teisės aktų pataisoms parengti, kuriai vadovavo komiteto pirmininkas J. Sabatauskas. Darbo grupė parengė Individualaus konstitucinio skundo instituto įtvirtinimo koncepciją, o taip pat Konstitucijos ir Konstitucinio Teismo įstatymo pataisų projektus. Pažymėtina, kad šiuos projektus buvo planuota priimti 2004–2008 m. kadencijos Seime, tačiau, atsižvelgiant į Konstitucijos pataisų priėmimo tvarką, kuriai nustatyti ypatingi procesiniai reikalavimai, tai nebuvo spėta padaryti. Tačiau, kaip pažymėjo, TTK pirmininkas, yra tikimasi, kad šios kadencijos Seime politinė valia bus pakankama ir individualaus konstitucinio skundo institutas bus įtvirtintas ir Lietuvoje.

III. PRIORITETINIAI DARBAI, KURIE PLANUOJAMI ATLIKTI

2017 M. SEIMO PAVASARIO (II) SESIJOJE

Įstatymų projektai, susiję su vaiko teisių apsauga

1. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.182, 3.183, 3.210, 3.212, 3.222, 3.224, 3.249, 3.250, 3.252, 3.254, 3.257, 3.262, 3.263, 3.264 ir 3.266 straipsnių pakeitimo ir Kodekso papildymo 3.276¹ straipsniu įstatymo projektas Nr. XIIIIP-288;

1.2. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 83 ir 404 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-289;

1.3. Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo Nr. VIII-1591 12, 13 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 21¹ straipsniu įstatymo projektas Nr. XIIIIP-294.

Įstatymų projektų (Nr. XIIIIP-288-289, XIIIIP-294) teikimą paskatino siekis šalinti įstatymuose esančias spragas, kurios neleidžia efektyviai užtikrinti vaikų apsaugos. Šiuo metu socialinės rizikos šeimose auga apie 19 tūkst. vaikų, o apie 3300 vaikų gyvena globos namuose. Dabartinis teisinis reguliavimas neleidžia šiems vaikams kuo greičiau atsidurti jų vystymuisi geriausioje aplinkoje. Nors Civiliniame kodekse ir yra reglamentuoti tėvų valdžios apribojimo pagrindai ir pasekmės, vis dėlto, daugelis tokių bylų vien pirmosios instancijos teismuose tęsiasi metus ar net ilgiau.

Įstatymų projektais siekiama šių pagrindinių tikslų:

- 1) užtikrinti vaikų saugumą šeimose;
- 2) užtikrinti, kad visos institucijos aktyviau imtųsi priemonių, siekdamas sudaryti sąlygas vaikui augti saugioje aplinkoje, o biologinės šeimos sulauktų realios pagalbos (per socialines paslaugas, teisinę pagalbą ir kt.) ir dėtų visas pastangas, kad jų vaikai augtų saugioje šeimos aplinkoje;
- 3) užtikrinti, kad daugiau asmenų turėtų galimybę įsivaikinti ir globoti;
- 4) mažinant biurokratinę ir finansinę našlą žmonėms, pasiryžusiems globoti ir įvaikinti;
- 5) užtikrinti nemokamą valstybės garantuojamą teisinę pagalbą vaiko tėvams, dėl kurių valdžios apribojimo yra sprendžiama, taip pat įvaikinantiems ir globoti norintiems asmenims;
- 6) numatyti aiškias procedūras įstatymuose, kad vaikai iš globos įstaigų galėtų teismo sprendimu būti perkelti į juos norinčias įvaikinti šeimas net ir tais atvejais, kai tėvų valdžia nėra ribota;
- 7) įteisinti alternatyvią globai institucijoje naują papildomą vaikų globos formą – globą globėjų centre, siekiant užtikrinti, kad vaikai, netekę tėvų globos, galėtų augti šeimos aplinkoje, o

ne globos įstaigose, ir kad būtų dedamos maksimalios pastangos, siekiant keisti situaciją šeimoje ir kuo greičiau vaikus grąžinti į biologines šeimas;

8) suvienodinti sąlygas prižiūrėti įvaikintą vaiką, kaip ir pagimdytą biologinį vaiką;

9) užtikrinti bendrą visos Lietuvos, o ne pavienių savivaldybių vedamą globojamų vaikų ir globėjų apskaitą.

1.4. Lietuvos Respublikos civilinio 3.172, 3.176, 3.182, 3.183, 3.210, 3.212, 3.250, 3.262, 3.264, 3.269 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektas Nr. XIIP-322. Įstatymo projekto parengimą sąlygojo praktikoje stebimos problemos, susijusios su vaikų teisės bendrauti su giminaičiais įgyvendinimu tėvams nutraukus santuoką, tėvams gyvenant skyrium ir pan., taip pat problemos, egzistuojančios vaiko globos (rūpybos) nustatymo bei tėvų valdžios ribojimo srityje.

2. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 407 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-323. Projektas susijęs su Lietuvos Respublikos civilinio 3.172, 3.176, 3.182, 3.183, 3.210, 3.212, 3.250, 3.262, 3.264, 3.269 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektu Nr. XIIP-322. Vienas iš siūlomo reguliavimo tikslų - suteikti teismui, nagrinėjančiam ieškinį dėl tėvų valdžios apribojimo, priteisti išlaikymą vaikui.

Civilinių ginčų taikinamojo tarpininkavimo įstatymų projektai

3. Lietuvos Respublikos civilinių ginčų taikinamojo tarpininkavimo įstatymo Nr. X-1702 pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-4439;

4. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 65, 80, 87, 93, 135, 142, 147, 177, 189, 225 ir 231 straipsnių pakeitimo ir Kodekso papildymo 231¹ ir 231² straipsniais įstatymo projektas Nr. XIIP-4440;

5. Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo Nr. VIII-1591 2, 6, 7, 9, 11, 14, 15, 23 straipsnių ir šeštojo skirsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIP-4441.

Įstatymų projektais (Nr. XIIP-4439-4441) siekiama skatinti mediacijos (taikinamojo tarpininkavimo) plėtrą civiliniuose ginčiuose, užtikrinti mediacijos paslaugų kokybę, skatinti taikų ginčų sprendimą, mažinti teismų darbo krūvį, taupyti privačių asmenų, valstybės biudžeto lėšas, skiriamas ginčų sprendimui teisme. Įstatymų projektais įgyvendinamos Taikinamojo tarpininkavimo (mediacijos) sistemos plėtros koncepcijos (toliau – Mediacijos koncepcija), kuri apsvartyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. vasario 4 d. pasitarime ir patvirtinta Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2015 m. rugsėjo 17 d. įsakymu Nr. 1R-268, nuostatos.

Komiteto pirmininkas

Julius Sabatauskas